

Cuprins

<i>Prefață. Scrisori, scrisori</i>	5
Începuturi	13
Întâlnirea cu Leikin	16
Procesul Râkov și boala lui Cehov	43
Bilibin. Logodnica lui Cehov	63
Suvorin	70
Grigorovici și Cehov	74
Lecția de morală	87
Din nou la Petersburg	92
Pe marginea „Mocirlei“	99
De afaceri	112
Korolenko și Premiul Pușkin	123
Drama <i>Ivanov</i> la Korș	126
Despre „Stepa“	132
Polonski	139
Pleșceev	144
Tot despre „Stepa“	156
În memoria lui Garșin	165
Tendința în artă și libertatea artistului. „Onomastica“	194
Fratele Nikolai. Publicul	228
Controverse în privința lui <i>Ivanov</i>	265
„Tovarăși de drum“	272
Romanul neterminat	274
Cum se scrie o dramă	279
Boala și moartea pictorului	281

Angoasele și dorul de ducă	306
„O poveste banală“ și prima reacție critică	322
Cehov – Ceaikovski.	326
Piesa respinsă.	328
<i>Mania Sachalinosa</i>	341
Răspuns la o calomnie	368
La drum	374
Iadul și Raiul. Doctorul Șcerbak.....	442
<i>Note și comentarii</i>	451

A.P. CEHOV

*O viață
în scrisori*

Corespondență
(1879-1890)

Ediție îngrijită, traducere din limba rusă, note,
comentarii și prefață de Sorina Bălănescu

POLIROM
2018

67

Către A.N. Pleșceev

9 aprilie 1888, Moscova

Dragă Aleksei Nikolaevici!

Ieri am primit de la Aleksandr Aleksandrovici al dumneavoastră scrisoare, în care invocă rânduri din scrisoarea pe care i-ați trimis-o. Scrie despre Saltâkov și despre dorința dumneavoastră de a primi cât mai repede posibil povestirea mea pentru *Severnâi vestnik*. Prima știre este pentru mine extrem de măgulitoare¹, la a doua vă răspund astfel. Încă de la mijlocul lui aprilie m-am apucat să scriu o mică povestire (1-1½ coli de tipar) pentru *Severnâi vestnik*²; e ceva vreme de când trebuia să o termin, însă – vai! – simt că o s-o termin abia pe la sfârșitul lunii. Spre amărăciunea mea, povestirea nu-mi iese, adică nu mă mulțumește, și m-am decis să nu v-o trimit până nu-mi iese cum trebuie. Azi am citit tot ce am scris și ce am transcris pe curat, m-am gândit și mi-am zis să o iau de la capăt. Chiar dacă o să iasă prost, măcar o să știu că am tratat-o conștiincios și că n-am primit bani degeaba.

Povestirea este plictisitoare, ca hula mării. Am scurtat-o, am șlefuit-o și așa de tare m-a săcâit ticăloasa, încât mi-am dat

-
1. Aleksandr Alekseevici Pleșceev îi scria lui Cehov: „Tata a fost în vizită la Saltâkov, care este entuziasmat de «Stepa». Povestirea este minunată“, i-a spus tatălui meu și, în general, își pune mari speranțe în persoana dumneavoastră. Tata spune că rar se întâmplă ca Saltâkov să laude vreun scriitor dintre cei noi, însă este entuziasmat de persoana dumneavoastră“.
 2. Este vorba de povestirea „Lumini“.

cuvântul să o termin neapărat până la începutul lui mai, altfel, o arunc la toți dracii.

În orice caz, transmiteți-i Annei Mihailovna¹ că nu mă grăbesc să-mi țin făgăduința doar pentru că sunt nemulțumit de propria lucrare. O s-o trimit când o să mi se pară că sunt aproape mulțumit. În orice caz, *Severnâi vestnik* se poate considera, din partea mea, *asigurat* pentru numărul din iunie sau, în caz extrem, din iulie. Mai exact, numărul din iunie... Aș trimite povestirea chiar acum, însă nu găsesc că e util să mă grăbesc. Sunt laș și suspicios. Mă tem să mă grăbesc și, în general, mă tem să dau povestirea la tipar. Tot mi se pare că în curând voi ajunge să plictisesc și că mă transform într-un furnizor de balast, așa cum au devenit Iasinski, Mamin, Bajin și ceilalți, care, ca și mine, „dădeam mari speranțe“. Teama aceasta își are temeiul ei: am început să public cu destulă vreme în urmă, mi s-au tipărit cinci puduri de povestiri, însă până în prezent încă nu știu în ce constă forța mea și în ce constă slăbiciunea mea.

Și acum despre avans. Despre treaba asta mi-ați scris nu o dată; și Korolenko mi-a vorbit despre avans. Dacă va fi nevoie, o să mă folosesc de amabilitatea redacției și n-o să mă simt jenat, deoarece n-o să rămân dator. Deocamdată nu am nevoie de bani. Voi avea nevoie, probabil, la sfârșitul lui aprilie. Dacă văd că nu mă descurc fără avans, o să vă scriu.

În privința lui Vvedenski, pretenția² lui în privința mea mi se pare neașteptată și, cel puțin, ciudată. N-am putut să-l întâlnesc, pentru că nu-l cunosc. În al doilea rând, nu mă duc la persoanele care îmi sunt indiferente, după cum nu merg la

1. Anna Mihailovna Evreinova.

2. La 1 aprilie 1888, Pleșceev scria că Vvedenski avea pretenția ca tânărul Cehov să-i facă o vizită protocolară, ca semn de considerație.

banchetele care se țin la sărbătorirea unor scriitori pe care nu i-am citit. În al treilea rând, pentru mine încă n-a venit vremea să merg la Mecca și să mă închin acolo...

Ostrovski a fost pe la mine. Aici a făcut cunoștință cu Korolenko.

[...]

Al dumneavoastră, A. Cehov

68

Către N.A. Leikin

23 aprilie 1888, Moscova

[...] Dacă nu aveți nimic împotriva ideii mele veninoase de a primi cărțile dumneavoastră gratis (le-aș cumpăra, însă nu am bani), rugați-o pe Anna Ivanovna să le pună deoparte pentru mine sau să mi le trimită recomandat, cu livrare la domiciliu, însă nu mai târziu de 5 mai. Cărțile trebuie neapărat să aibă autograf. (După moartea mea, adică peste 70-80 de ani, îmi donez biblioteca orașului Taganrog, unde m-am născut și am învățat; cu autograful autorului, mai ales în provincie, valorează de 100 de ori mai mult.)¹

La Sumî, mă apuc să scriu niște mărunțișuri! Nimic considerabil până la iarnă. Azi am terminat o povestire scurtă². [...]

1. Intenția de a-și dona biblioteca personală orașului natal s-a împlinit în timpul vieții: prima tranșă de cărți cu autograf a fost expediată la Taganrog în aprilie 1890, înainte de plecarea în insula Sahalin.
2. La Sumî, și-a cizelat povestirea „Un fapt din viața de toate zilele (Nepăsare)” și a trimis-o ziarului *Novoe vremea*. La sfârșitul lui august 1888, a început să scrie povestirea „Onomastica”. N-a scris deloc schițe în perioada vilegiaturii.

69

Către I.L. Leontiev (Șceglov)

3 mai 1888, Moscova

Dragă Alba! În sfârșit, poți să mă feliciți: poimâine, adică pe 5 mai, plec *dahin*¹... Înseamnă că răspunsul la această scrisoare dumneata îl poți trimite pe adresa: „orașul Sumî, gubernia Harkov, conacul dnei A.V. Lintvariova“. După 10 mai, vine la mine A.N. Pleșceev... De ce n-ai veni și dumneata? În orice caz, te aștept în cursul întregii veri. Haide, gândește-te și vino! Ca să nu uit, nu te voi aștepta în iunie. Toată luna iunie o s-o petrec în călătorii. Dacă vii, adu 3 funturi de șuncă bună, din cea mai scumpă (o trec în contul meu).

Am trimis la *Severnâi vestnik* o povestire de care mă simt oarecum jenat². Multă plictiseală și atât de multă filosofare, încât rezultatul e unul dulceag. Nu e plăcut deloc, însă nu puteam să n-o trimit, căci am nevoie de bani ca de aer. Măine trimit o povestire la *Novoe vremea*. Vara o să scriu numai mărunțișuri.

Am primit de la Leman³ o scrisoare; mă anunță că „noi (adică voi toți, petersburghezii) am căzut de acord“ să tipărim anunțuri referitoare la cărțile noastre, mă invită să fiu și eu de acord și mă previne că, dintre cei puțin aleși, „se vor include numai persoane, mai mult sau mai puțin solidare cu noi“. Ca răspuns i-am trimis acordul meu și întrebarea: „De unde știți cu cine sunt eu solidar și cu cine nu sunt?“. Ce vă mai place vouă, la Piter, înghesuiala! Oare voi, cu toții, nu vă sufocați de la cuvinte ca solidaritate, unirea scriitorilor tineri, comunitatea

1. Într-acolo (germ.).

2. Cehov era nemulțumit de propria povestire, „Lumini“, pe care nu a reținut-o în culegerea de *Opere*.

3. A.I. Leman (1859-1913), scriitor petersburghez.

de interese și celelalte? Admit solidaritatea și celelalte lucruri la bursă, în politică, în probleme religioase (secta) ș.a.m.d., însă solidaritatea literaților tineri nu este posibilă și nici necesară... Nu putem să gândim și să simțim la fel, scopurile noastre sunt diferite sau nu există deloc, ne cunoaștem între noi prea puțin sau deloc și, probabil, nu există ceva de care să se alipească solidaritatea... Dar este ea necesară? Nu... Ca să-ți ajuți colegul, să-i respecti personalitatea și munca, să nu-l ponegrești și să nu-l invidiezi, să nu-l minți și să nu fii ipocrit față de el – pentru toate acestea nu trebuie să fii literat tânăr, ci om în general... Vom fi oameni obișnuiți, ne vom purta la fel *cu toată lumea*, și atunci nu va fi nevoie de o solidaritate artificial întreținută. Însă aspirația constantă spre solidaritatea individuală, profesională, de grup, pe care o vor ai voștri, va da naștere unui spionaj nedorit al tuturor împotriva tuturor, suspiciunii, controlului, iar noi, fără să ne dăm seama, ne vom transforma în ceva de felul comunităților iezuite. Ei bine, dragă Jean, nu sunt solidar cu voi, însă îți promit până la capătul vieții libertatea deplină ca literat; adică dumneata poți scrie unde și cum vrei, să gândești măcar în maniera lui Koreișa¹, să-ți schimbi convingerile și orientările de o mie de ori ș.a.m.d., ș.a.m.d., și relațiile umane între mine și dumneata nu se vor schimba în nici un fel, iar eu voi tipări întotdeauna pe copertile cărților mele anunțuri despre cărțile dumitale. Aceleași lucruri le pot promite și celorlalți colegi ai mei, și aceleași lucruri mi le-aș fi dorit și mie însumi. După părerea mea, sunt relațiile cele mai normale. Numai relațiile de acest fel fac posibile și respectul, ba chiar prietenia și compasiunea în clipele grele ale vieții.

Totuși m-am întins prea mult cu vorba. Cerul să te aibă în pază!

Al dumitale, A. Cehov.

1. I.I. Koreișa, „prezicător“, alienat mintal, internat într-un ospiciu din Moscova.

70

Către A.S. Suvorin

30 mai 1888, Sumî

Stimate Aleksei Sergheevici!

Vă răspund la scrisoarea pe care am primit-o abia aseară; plicul scrisorii este rupt, mototolit și zdrențuit, lucru căruia gazdele și membrii familiei mele i-au dat o pronunțată nuanță politică¹.

Locuiesc pe malul râului Psiol, într-un pavilion al unui vechi conac boieresc. Vila am închiriat-o fără să o fi văzut-o, la noroc, și, deocamdată, nu regret. Râul este lat, adânc, bogat în pește și raci, malurile sunt frumoase, este multă verdeață... Și, în primul rând, este atât de întins, încât mi se pare că, pentru cele o sută de ruble ale mele, am primit dreptul să trăiesc într-un spațiu căruia nu i se vede capătul. Natura și viața aici sunt rânduite după acel șablon care acum a devenit atât de demodat încât este respins în redacții: ca să nu mai vorbesc de privighetorile care cântă zi și noapte, de lătratul câinilor, care se aude din depărtare, de livezile bătrâne, părăduite, de conacele ferecate, foarte poetice și foarte triste, în care sălășluiesc sufletele unor femei frumoase, ca să nu mai vorbesc de bătrânii lachei-iobagi, de fetele care tânjesc după cea mai șablonardă iubire; nu departe de mine se află chiar și o moară de apă (cu 16 roți), cu un morar și fiica lui, care stă veșnic la fereastră și, pare-se, așteaptă să se întâmple ceva. Tot ce văd și aud acum mi se pare cunoscut de multă vreme, din basmele străvechi. O boare de noutate am simțit numai atunci când am auzit o pasăre enigmatică – „buhaiul de baltă“, care își are sălașul undeva departe, între trestii, și care,

1. Familia Lintvariov era suspectată de convingeri narodniciste.

„Corespondența este, pentru el, o necesitate vitală. Cehov scrie scrisori așa cum respiră. Pentru istorici și sociologi, scrisorile își păstrează până astăzi interesul prin valoarea lor de informație autentică, de trăire nemijlocită a realităților culturale, sociale și (mai puțin) politice ale Rusiei la sfârșitul secolului XIX. Pentru istoricii literari, scrisorile sunt un bun neprețuit, o cardiogramă precisă care surprinde palpitul vieții și al creației autorului de geniu, depășind valoarea strict biografică.“

Sorina Bălănescu

„Intellectualul lui Cehov e un om în care se amestecă cea mai profundă bună-cuviință de care e în stare ființa umană cu o aproape fatală incapacitate de a-și realiza idealurile și de a-și pune principiile în aplicare; un om devotat frumuseții morale, bunăstării poporului său, bunăstării universului său, dar care nu poate să facă nimic folositor pentru el; risipindu-și puțin câte puțin existența provincială într-un abur de visuri utopice, știind exact ce e bine, știind care sunt lucrurile pentru care merită să existe... Într-o epocă în care toți trăiesc sub semnul lui Goliat, e foarte folositor să citești despre delicatul David.“

Vladimir Nabokov

EDITURA POLIROM

ISBN (vol. I-II) 978-973-46-7557-9
ISBN 978-973-46-7558-6

www.polirom.ro

Carte publicată și în ediție digitală